ככתבו ובמדינה בכינויו [א]במדינה כהנים נושאים את ידיהן כנגד כתפיהן [ב]ובמקדש על גבי ראשיהן [ג]חוץ מכהן גדול שאינו מגביה את ידיו למעלה מן הציץ ר' יהודה אומר אף כהן גדול מגביה ידיו למעלה מן הציץ שנאמר [1]וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם: **גמ'** תנו רבנן [2]כה תברכו [ד]בלשון הקודש אתה אומר בלשון הקודש או אינו אלא בכל לשון נאמר כאן כה תברכו ונאמר להלן [3]אלה יעמדו לברך את העם מה להלן בלשון הקודש אף כאן בלשון הקודש רבי יהודה אומר אינו צריך הרי הוא אומר כה עד שיאמרו בלשון הזה תניא אידך כה תברכו [ה]בעמידה אתה אומר בעמידה או אינו אלא אפי' בישיבה נאמר כאן כה תברכו ונאמר להלן אלה יעמדו לברך מה להלן בעמידה אף כאן בעמידה ר' נתן אומר אינו צריך הרי הוא אומר [4]לשרתו ולברך בשמו מה [ו]משרת בעמידה אף מברך בעמידה ומשרת גופיה מנלן ° דכתיב [5]לעמוד לשרת תניא אידך כה תברכו בנשיאות כפים אתה אומר בנשיאות כפים או אינו אלא שלא בנשיאות כפים נאמר כאן כה תברכו ונאמר להלן [6]וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם מה להלן בנשיאות כפים אף כאן [ז]בנשיאות כפים קשיא ליה לר' יונתן אי מה להלן כהן גדול וראש חודש ועבודת צבור אף כאן כהן גדול וראש חודש ועבודת ציבור ר' נתן אומר אינו צריך הרי הוא אומר [5]הוא ובניו כל הימים מקיש בניו לו מה הוא בנשיאות כפים אף בניו בנשיאות כפים וכתיב כל הימים ואיתקש ברכה לשירות ותניא אידך כה תברכו את בני ישראל [ח]בשם המפורש אתה אומר בשם המפורש או אינו אלא בכינוי ת"ל [7]ושמו את שמי שמי המיוחד לי יכול אף בגבולין כן נאמר כאן ושמו את שמי ונאמר להלן [8]לשום את שמו שם מה להלן בית הבחירה אף כאן בבית הבחירה רבי יאשיה אומר אינו צריך הרי הוא אומר [9]בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך בכל מקום ס"ד אלא מקרא זה מסורס הוא בכל מקום אשר אבוא אליך וברכתיך שם אזכיר את שמי והיכן אבוא אליך וברכתיך בבית הבחירה שם אזכיר את שמי בבית הבחירה תניא אידך כה תברכו את בני ישראל אין לי אלא בני ישראל גרים נשים ועבדים משוחררים מנין ת"ל [2]אמור להם לכולהו תניא אידך כה תברכו [ט]פנים כנגד פנים אתה אומר פנים כנגד פנים או אינו אלא פנים כנגד עורף ת"ל אמור להם כאדם האומר לחבירו תניא אידך כה תברכו [י]בקול רם או אינו אלא בלחש ת"ל אמור להם כאדם שאומר לחבירו אמר אביי(א) [כ]נקטינן לשנים קורא כהנים ולא' אינו קורא כהן שנא' אמור להם לשנים ואמר רב חסדא נקטינן כהן קורא כהנים ואין ישראל קורא כהנים שנאמר אמור להם אמירה

משלהם

ככתבו. ביו"ד ה"י: **בכינויו.** באל"ף דל"ת: **כנגד כתפותיהם.** מפני שצריך נשיאות כפים כדאמרי' בברייתא בגמרא: **ובמקדש.** למעלה מראשיהם מפני שמברכין את העם בשם המפורש ושכינה למעלה מקשרי אצבעותיהם: **שאין מגביה למעלה מן הציץ את ידיו.** מפני שהשם כתוב עליו: **גמ' בנשיאות כפים.** שיגביהו את ידיהם: **קשיא ליה לרבי יונתן.** אהך גזירה שוה אי בגז"ש ילפת לה איכא למיפרך מה למלואים שכן קרבן ציבור כדכתיב (ויקרא ט) וירד מעשות החטאת והעולה והשלמים וכולן של ציבור כדכתיב קחו שעיר עזים וגו'(ב) וראש חדש הוה כדכתיב ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים וגו' (שמות מ) והוא היה יום שמיני למלואים כדתניא(ג) בסדר עולם אותו היום נטל עשר עטרות: **ר' נתן אומר אינו צריך.** משום דפרכא ליה גז"ש מייתי ליה בהקישא: **אף בניו בנשיאות כפים.** ולא תיקשי תו שכן כ"ג דאין משיבין על ההיקש(ד): **וכתיב כל הימים.** ולא תיקשי לך תו ראש חדש ועבודת צבור: **ואיתקש ברכה לשירות.** כלומר ואע"ג דבהאי קרא לאו ברכה כתיבא אלא שירות לעמוד לשרת בשם ה' הוא ובניו כל הימים איתקוש ברכה ושירות בקרא אחרינא כדאמרי' לעיל לשרתו ולברך בשמו: (א) **בשם המיוחד.** ככתבו: **בכל המקום ס"ד.** וכי בכל מקום שם המיוחד נזכר הכתיב (שמות ג) זה שמי וזה זכרי לא כשאני נכתב אני נקרא (פסחים דף נ.) ועוד וכי בכל מקום שכינה באה ושורה דכתיב אבא אליך והוא לא יחד מקום להזכרת השם: **מסורס הוא.** מהופך. בכל המקום אשר אבא אליך באהל מועד שבמדבר ובשילה ובבית עולמים: **או אינו אלא אפילו פנים כנגד עורף.** שאין הציבור צריכין להסב פניהם לצד הכהנים: **לשנים קורא כהנים.** כשיש שם שני כהנים לברך שליח צבור כשגמר ברכת הודאה קורא אותן כהנים והן הופכין פניהן שהיו הפוכין לצד התיבה להתפלל (ב) דהא אמרינן לקמן(ה) יהי רצון מלפניך שתהא ברכה זו כו': **אמור להם.** מקרא דלהם נפקא לן שליח צבור מזהיר אותן לברך: **כהן קורא כהנים.** אם שליח צבור כהן הוא קורא ומזהיר את חביריו העומדים לפניו להחזיר פניהם ולברך את ישראל ואם ישראל הוא אינו קורא כהנים:

משלהם

ונאמר להלן אלה יעמדו לברך. תימה אדרבה אימא ונאמר להלן ואכלת ושבעת וברכת מה להלן בכל לשון כדאמר לעיל (דף לג.) וי"ל דמסתברא ליה טפי למילף ברכת כהנים מברכת הר גריזים דשתיהן מפורש בתורה דהברכות עצמן נמי מפורשות שהיה היפך הקללות המפורשות ארור האיש לברכה אבל לשון ברכת המזון אינה מפורשת בתורה: **ורבי** יהודה אומר הרי הוא אומר כה. אבל לרבנן לא משמע להו עיכובא כה אלא ככה: **קשיא** ליה לר' יונתן. אינו לשון הברייתא אלא לשון פי' הגמרא וה"ג לה בסיפרי ר' יונתן אומר אי מה להלן וכו': **וכתיב** כל הימים. תימה אכתי עבודת יחיד מהיכא לן דאיתרבי דאיכא נשיאות כפים והא בכל הימים איכא נמי עבודת צבור כגון תמיד ונראה דודאי לדברי הכל אימעיט עבודת יחיד מנשיאות כפים ור' יונתן נמי אגב שיטפיה נקט ליה ולא הוה נשיאות כפים בכל יום אלא בעבודת תמיד כדתנן בפ"ה דסדר תמיד (דף לג:) דלאחר שנתנו איברים על גבי כבש ומלחום ירדו ובאו להן ללשכת הגזית אמר להן הממונה ברכו ברכה אחת והם ברכו קראו עשרת הדברות שמע והיה אם שמוע ויאמר וברכו את העם ג' ברכות אמת ויציב ועבודה וברכת כהנים והוא הדין במוספין ובתמיד של בין הערבים: **ואיתקש** ברכה לשירות. לעיל קאי דקאמר מקיש בניו לו אימא לענין שירות דוקא איתקוש להכי קאמר כיון דאיתקוש לשירות הוא הדין לברכה דהא איתקוש ברכה לשירות: **או** אינו אלא בכינוי. רבינו הלל פי' בספרי בכינוי כגון אל אלהים צבאות ולא מסתבר דהיכי תיסק אדעתא לשבושי קרא למימר יברכך אלהים במקום שם בן ארבע אותיות אלא בכינוי יש לומר כקריאתו באל"ף דל"ת: **הרי** הוא אומר בכל המקום אשר אבא אליך וברכתיך. הכי תני בספרי בכל מקום אשר אני נגלה שם תהא מזכיר את שמי והיינו דקמתמה הכא בכל מקום ס"ד וכי בכל מקום אשר אני מצוה שמי להזכיר דהיינו אפילו בגבולין תברכו דבכל מקום אשר אבא אליך משמע אני בעצמי שיהא שם גילוי שכינה אלא מקרא מסורס הוא בכל מקום אשר אבא אליך שאני נגלה שם שם אני מצוך להזכיר שמי המיוחד לי והיינו דוקא בבית הבחירה והיינו דקתני בספרי בכל מקום אשר אני נגלה שם תהא מזכיר את שמי ונראה דמזה הטעם נמנעו כהנים לברך בשם המיוחד משמת שמעון הצדיק כדאמרי' בפרק טרף בקלפי (יומא דף לט:) לפי שלא זכו שוב לגילוי שכינה ונראה לר"י כהן שבירך ברכת כהנים בישיבה לא עשה ולא כלום הואיל ואיתקוש ברכה לשירות וגבי שירות אמר בפ"ב דזבחים (דף כג:) דיושב מחלל עבודה הילכך אף כאן צריך לחזור ולברך מעומד: **או** אינו אלא בלחש. תימה לר"י אמאי לא נפקא לן מיניה מג"ש דברכה ברכה מהר גריזים מה להלן בקול רם אף כאן בקול רם ומצינו למימר דלא איצטריך אלא לר"י דלא יליף ליה מגזירה שוה אלא מכה: **לשנים** קורא כהנים. בירושלמי פרק אין עומדין אמר רב חסדא צריך שיהא החזן ישראל רב נחמן בר יצחק אומר אם היה כהן א' אומר כהן שנים אומר כהנים אמר רב חסדא אפי' כהן קורא כהנים שאין קורא כהנים אלא לאותו השבט:

כל

מסורת הש"ס

(א) [פירושו תמלא ברש"י ערובין ה. ד"ה והאמר], (ב) [ויקרא ט], (ג) [שבת פז:], (ד) [ב"ק סג:], (ה) [דף לט.],

◆

תורה אור השלם

1. וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת יָדָיו אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם וַיֵּרֶד מֵעֲשֹׂת הַחַטָּאת וְהָעֹלָה וְהַשְּׁלָמִים: ויקרא ט כב
2. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְבָרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמוֹר לָהֶם: במדבר ו כג
3. אֵלֶּה יַעַמְדוּ לְבָרֵךְ אֶת הָעָם עַל הַר גְּרִזִּים בְּעָבְרְכֶם אֶת הַיַּרְדֵּן שִׁמְעוֹן וְלֵוִי וִיהוּדָה וְיִשָּׂשכָר וְיוֹסֵף וּבִנְיָמִן: דברים כז יב
4. בָּעֵת הַהִוא הִבְדִּיל יְיָ אֶת שֵׁבֶט הַלֵּוִי לָשֵׂאת אֶת אֲרוֹן בְּרִית יְיָ לַעֲמֹד לִפְנֵי יְיָ לְשָׁרְתוֹ וּלְבָרֵךְ בִּשְׁמוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה: דברים י ח
5. כִּי בוֹ בָּחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ מִכָּל שְׁבָטֶיךָ לַעֲמֹד לְשָׁרֵת בְּשֵׁם יְיָ הוּא וּבָנָיו כָּל הַיָּמִים: דברים יח ה
6. וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת יָדָיו אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם וַיֵּרֶד מֵעֲשֹׂת הַחַטָּאת וְהָעֹלָה וְהַשְּׁלָמִים: ויקרא ט כב
7. וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֵם: במדבר ו כז
8. כִּי אִם אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל שִׁבְטֵיכֶם לָשׂוּם אֶת שְׁמוֹ שָׁם לְשִׁכְנוֹ תִדְרְשׁוּ וּבָאתָ שָׁמָּה: דברים יב ה
9. מִזְבַּח אֲדָמָה תַּעֲשֶׂה לִּי וְזָבַחְתָּ עָלָיו אֶת עֹלֹתֶיךָ וְאֶת שְׁלָמֶיךָ אֶת צֹאנְךָ וְאֶת בְּקָרֶךָ בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי אָבוֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ: שמות כ כ

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואיתקש וכו' בשמו הס"ד ואח"כ מ"ה בשם המפורש בשם המיוחד: (ב) ד"ה לשנים וכו' להתפלל הא דאמרי' וכו' זו כו'. נ"ב ס"א ואינו בכלל ברכה הא דאמרינן כה תברכו פנים בפנים:

◆

גליון הש"ס

גמ' דכתיב לעמוד לשרת. מה דקשה הא באותו קרא עצמו בפ' עקב כתיב לעמוד לפני ה' לשרתו ולברך בשמו. עי' בספר זית רענן פ' עקב ובתשובת שבות יעקב ח"ב סי' א'. ובסמ"ג מ"ע מצוה כ' כתב להיתר ור' נתן נפקא ליה עמידה מדכתי' לעמוד לשרתו ולברך בשמו עכ"ל וצ"ע ועי' תוספות מנחות דף קט ע"א ד"ה לא:

◆

מוסף רש"י

נקטינן. מסורת מאבותינו, מנהג מרבותינו (ערובין ה.).

עין משפט נר מצוה

לב א מיי' פי"ד מהל' תפלה הלכה ג סמג עשין כ טוש"ע א"ח סי' קכח סעיף יג [וברב אלפס פרק הקורא את המגילה דף רעד. וברא"ש שם סימן י"ח]:

לג ב ג מיי' שם הל' ט:

לד ד ה מיי' שם הלכה יא וסמג שם טוש"ע שם סעיף יד [וברב אלפס שם וברא"ש שם]:

לה ו מיי' פ"ה מהל' ביאת מקדש הלכה טז יז:

לו ז ח מיי' פי"ד מהל' נשיאות כפים הלכה י יא [טוש"ע שם סעי' יד]:

לז ט מיי' שם הל' ג [יא] יב סמג עשין כ טוש"ע א"ח סי' קכח סעיף י:

לח י מיי' שם הלכה יא טור ש"ע שם סעיף יד:

לט כ מיי' שם הלכה ח טוש"ע שם סעיף י:

◆

תוספות שאנץ

מה משרת בעמידה אף מברך בעמידה י"מ דכהן בעל תשובה ראוי הוא לדוכן ולא מקשי' ליה לפסול עבודה דכהן שנשתמד דכתיב לא יקרב אלי לשרתני ותנן בפ' בתרא דמנחו' כהנים ששימשו בבית חוניו לא ישמשו בירושלם הא בנוב וגבעון מותרין וכ"ש בזמן הזה לדוכן ואמרי' נמי התם הרי אלו כבעלי מומין ולא מצינו בשום מקום שבעל מום שפסול לדוכן אלא א"כ היו מומין שבגלוי שהעולם מסתכלין בו. אף בניו בנשיאות כפים ולא תקשי תו שכן כהן גדול דאין משיבין על ההיקש וכתיב כל הימים ואל תקשי לך תו ראש חדש ועבודת צבור ל"ה: לשנים קורא כהנים פ"ה כשיש שם שני כהנים לברך שליח צבור כשגמר ברכת הודאה (עד חוץ מבית הכנסת) ל"ה: